

PATRIMONI ARQUEOLOGIA // Joan Llinàs, Jordi Merino i Maribel Fuertes > TEXT I FOTOGRAFIA

Poblat ibèric del puig del Castell

Al terme de Cassà, hi ha aquest jaciment del temps dels ibers, un dels més importants de les Gavarres i encara, en bona part, pendent d'excavar.

El poblat ibèric del puig del Castell està situat a llevant del terme de Cassà de la Selva, en el veïnat de Verne-da, en terres del mas Bassets i enmig d'un paisatge constituït per una sèrie de petits turons granítics, fins fa poc temps molt emboscats, que pertanyen als contraforts occidentals del massís de les Gavarres. Encimbellat damunt d'un d'aquests turons, el jaciment es troba en un punt estratègic que té un ampli domini visual sobre el sector nord de la plana de la Selva i sobre la vall que porta el Ridaura cap al mar, que en un dia clar es deixa veure a l'horitzó.

Les restes van ser descobertes l'any 1964. Després d'un incendi forestal que afectà el turó i els seus entorns, l'arqueòleg guixolenc Lluís Esteve Cruañas, gran estudiós de les Gavarres i familiar dels propietaris de la finca, va visitar l'indret i va entreveure unes pedres que semblaven formar una possible muralla. Ho va transmetre als membres de la Colla Excursionista Cassanenca, que aquell mateix any hi feren una primera excavació, que va tenir continuïtat els anys 1966 i 1968, sempre supervisades pel Dr. Miquel Oliva i Prat, aleshores director del Museu Arqueològic de Girona. A partir d'aquell any, els treballs van quedar aturats i, llevat de l'acció

d'uns clandestins que van malmetre part del jaciment als anys setanta, no s'hi van reprendre les excavacions fins a l'any 2001. Des d'aleshores, cada any s'hi ha fet una campanya d'excavació d'un mes, promoguda i organitzada per l'Ajuntament de Cassà, amb alguna subvenció de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Girona i amb el vistiplau necessari de la propietària, Maria Sala. Per regla general, a la primera quinzena hi treballen voluntaris de la vila i rodalies i, a la segona quinzena, s'hi organitza un camp de treball de la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, coordinat per la Colla Excursionista Cassanenca, que també hi puja a principis d'any a fer una neteja de les restes descobertes i a estassar una nova zona.

Els últims descobriments. Després de quatre campanyes, ja hi ha resultats ben evidents. En primer lloc, s'ha deixat al descobert un tram de muralla de gairebé 100 metres de llargada, un metre d'amplada i una alçada que en alguns punts sobrepassa el metre, tot i que, en termes generals, està molt arrasada. Aquesta fortificació encercla tota la part superior del turó i deixa en el seu interior un ampli espai de foma ovalada on s'encabeixen les cases i els carrers. La tècnica constructiva de la muralla, molt característica en les fortificacions ibèriques, és d'un doble parament fet amb blocs de pedra sense treballar, només desbastats per la cara vista, i un farcit interior de pedruscall, sauló i terra. El tram documentat fins ara conserva tres contraforts de reforç adossats a la part exterior.

A l'interior del recinte, han començat a aparèixer algunes cases, conformades per diversos murs dels quals només es conserven els fonaments, fets amb pedres lligades amb argila. La paret vista, que estava feta de tàpia (argila barrejada amb palla, sense coure) i el teulat, fet amb elements vegetals, han desaparegut d'antic. Aquests murs conformen estances rectangulars, de petites dimensions, que aprofiten la part interior de la muralla com a

Joves arqueòlegs en el camp de treball del poblat ibèric del puig del Castell, l'estiu passat.

paret de fons. Sembla que aquestes cases segueixen l'esquema habitual de la casa ibèrica: habitacles molt senzills formats per una sala on es dormia, es cuinava i es guardaven els estris, i una petita avantsala exterior, on es feien les feines més artesanals (forns, molins...). Malgrat això, només es coneix de moment una part molt petita de l'urbanisme del poblat i, per tant, no es pot descartar l'existència de cases més complexes, formades per diverses habitacions.

El material arqueològic trobat fins ara no és gaire nombrós. Una bona part està compost per fragments de ceràmica comuna, de ceràmica de cuina i d'àmfora, tots de producció local. Les ceràmiques d'importació, que donen una informació cronològica més acurada, són pràcticament inexistentes. De forma ocasional, també han aparegut altres materials: elements de ferro, alguna moneda de bronze i fragments d'os.

De moment, l'excavació ha permès datar de forma aproximada l'abandonament del poblat, avançant el segle II aC, quan els romans ja havien arribat a casa nostra. Més difícil es fa saber el moment de fundació, que el Dr. Oliva situava en el segle IV aC, més per assimilació a altres poblats més coneguts que no per la informació extreta del propi jaciment. Actualment, sabem que molts poblats ibèrics tenen els seus orígens en èpoques més reculades, vers el segle VI aC, cosa que fa que, a tall d'hipòtesi, ara com ara no es pugui descartar l'origen del poblat del puig del Castell en aquells moments.

El poblament d'època ibèrica a Cassà

Bona part del terme de Cassà s'estén pel sector nord de la Selva, una fèrtil plana de la qual els ibers –cultura agrícola per excel·lència– aprofitaven els recursos. El patró de poblament ibèric més generalitzat està conformat per un seguit de poblats fortificats, com el puig del Castell, que explotaven els terrenys circumdants. Així, no és estrany trobar prop dels poblats un segon tipus de jaciment molt característic d'aquest moment: els camps de sitges, on s'emmagatzemava part de la collita, que podia anar destinada al consum, a la replantació, a la comercialització o, a partir del domini romà, al pagament d'impostos.

En el sector planer del municipi de Cassà, s'han localitzat i excavat diversos camps de sitges d'època ibèrica. El més ben documentat fins ara és el del camp de l'Arrencada, prop de la Torre Mansa, que fou descobert l'any 1999 arran de les obres de construcció de la variant i que estava format per vuit sitges del segle II aC. En el mateix punt, hi havia també un camp de sitges medieval, semblant al que es va excavar entre els anys 2000 i 2003 al polígon industrial.

Tres sitges ibèriques més proven l'existència d'altres jaciments d'aquest tipus en diversos punts del terme. Dins mateix del nucli urbà, a la rambla Onze de Setembre, els membres de la Colla Excursionista Cassanenca van excavar el 1978 una sitja que va proporcionar material arqueològic del segle II aC.

A can Roser, en el veïnat de Matamala, unes obres van deixar al descobert una altra sitja, on es va recuperar un interessant conjunt de material arqueològic que incloïa una peça d'origen àtic (grec), i que, en conjunt, es podia datar també al segle II aC. Finalment, l'any 2002, arran de les obres d'arranjament de la carretera de Riudellots, es va excavar una altra sitja ibèrica en el marge d'un camí veïnal proper.

Encara hi ha altres jaciments que ajuden a esbossar un poblament intens de la zona de Cassà durant l'època ibèrica. Aquests jaciments, tanmateix, són encara molt mal coneguts i només s'han identificat gràcies a la recollida de materials superficials, i cal destacar que, al contrari dels camps de sitges, estan ubicats al sector muntanyós del terme, en plenes Gavarres: es tracta de l'Ermar dels Camins Blancs, al veïnat de les Serres, i el Formigat, prop de can Torrent i al peu del puig Segalar, descoberts per Joan Gener, i el puig de l'Esquella, al nord del puig del Castell, i el camp de les Romerenques, al costat de la carretera dels Metges, descoberts per la Colla.

D'esquerra a dreta: Quim Mundet, Francesc Parés i Jaume Abel, en un camp de treball al puig del Castell realitzat l'any 1964 per la Colla Excursionista Cassanenca // FOTO: Arxiu la Colla.